

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum scisma sit speciale peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super Questionis tri
gestimaone Articuli
primi.

QVAESTIO XXXIX.

De schismate, in quatuor articu-
los diuisa.

IN corpore primi
articuli quaest. 39.
tria simul dubia oc-
currunt. Primum est,
in quo consistit vni-
tas Ecclesiae, cui op-
ponitur schisma. Se-
cundum verò, quo-
modo vnitas est a
charitate, ut litera di-
cit. Tertium autem,
quomodo schisma
opponitur illi vnita-
ti. Et primi quidem
dubij in quo scilicet
constat vnitas Eccle-
siae, cui opponitur
schisma, ratio est:
quia cum vnitas se-
quatur ens, ois vnitas
oportet qd sit secun-
dum aliquod esse, &
omne tollens vnita-
tem tollat aliquod
esse. Constat autem
qd secluso esse rela-
tuo membrorum Ec-
clesiae ad unū caput,
nullum esse apparet
commune membrum
Ecclesiae inter se, sin-
dans vnitatem Ecce-
siae, quae tolli dicitur
per schisma. Nam esse
fidei, spei, sacra-
mentorum, & cultus
sunt cum schismate.
Esse autem charitatis
indirecte qdem per
omne peccatum mor-
tale, directe autem
per explicitum ipsius
contemptum perditur.
Sed hoc non est
schismatis vitium.
Nam qui vult chari-
tatem nec in se, nec
in alio esse, non pro-
perea schismaticus
est.

4. dist. 13. q.
2. ar. 1. ad 2.

* habet 14.
q. 1. c. Schif-
ma, in prin.

lib. de Para-
ditio c. 8. pa-
ra ante me-
dium, to. 4.

lib. 20. c. 3.
in prin. 1. 6.
Et cōt. Ere-
sionū gra.

lib. 8. cap. 3.
in medio.

¶ Secūdi verò du-
bij, quomodo vnita-
tas haec Ecclesiae sit a
charitate, ratio est: ū
quia schisma tollit
illud esse, quod sine
charitate possidetur,
ut patet, cum aliqui
in peccato mortali
praexistētes sunt de
novo schismatici: tū
quia schismaticus est
qui renuit subesse Ro-
mano Pontifici. Hoc
autem non directe
charitatis, sed obedi-
entiae opponitur.
¶ Tertij autem du-
bij ratio est, quia cū
vnitas oppositorum
tollat reliquū, & vni-
tas Ecclesiae non sit
ab Ecclesia auferibilis,
sicut nec esse ip-
sius quantumcumque
sunt infinita schis-
mata, alioquin aut
possent esse plures
Ecclesiae, quam una,
aut possent desinere

DEINDE considerandum
est de vitiis oppositis
paci, pertinentibus ad
opus, quae sunt schisma,
rixa, seditio, & bellum.

PRIMO ergo circa schisma que-
runtur quatuor.

¶ Primo, Vtrum schisma sit spe-
ciale peccatum.

¶ Secundo, Vtrum sit grauius
infidelitate.

¶ Tertio, De potestate schismati-
corum.

¶ Quarto, De poena eorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum schisma sit peccatum speciale.

AD PRIMVM sic proceditur.
Videtur, qd schisma non sit
peccatum speciale. Schisma. n. ut
Relagius * Papa dicit, scissuram
sonat: sed omne peccatum scissu-
ram quandam facit, secundum il-
lud Isa. 59. Peccata vstra diuiserunt
inter vos, & Deum vestrum. ergo
schisma non est speciale peccatum.

¶ 2 Præt. Illi vñr esse schismatici,
qui Ecclesiae non obediunt: sed
p omne peccatū fit homo inobe-
diens preceptis Ecclesiae, quia pec-
catum fm * Amb. est celestium
inobedientia mandatorum. ergo
omne peccatum est schisma.

¶ 3 Præt. Heresis est diuidit hoīe
ab vnitate fidei. si ergo schismatis
nomen diuisionem importat, vñ
qd non differat a peccato infide-
litate, quasi speciale peccatum.

SED CONTRA est, quod Aug. *
contra Faustum distinguit inter
schisma, & haeresim, dicens, quod
schisma est eadē opinantem, atq;
eadē ritu colētē, quo ceteri, solo
cōgregationis delectari dissidio.
Heresis vero diuersa opinatur ab
his q catholica credit Ecclesia. er-
go schisma non est gnale peccatū.

RESPON. Dicendum, qd sicut
Isid. * dicit in lib. Etymo. Nomen
schismatis a scissura aīorum voca-
rum est: scissio aut vnitati oppo-
nitur. Vnde peccatum schismatis
dī, quod directe, & per se oppo-
nitur vnitati. Sicut. n. in rebus natu-
ralibus, id qd est per accidens, nō
constituit speciem: ita et nec in re-
bus moralibus in quibus id, qd
est intentum, est per se qd aut se-
quitur præter intentionem, est
quasi per accidens. Et ideo pecca-
tum ex eo, qd intendit se ab vnita-
te separare, quam charitas facit, qd

F non solum alteram personam al-
teri vñt spirituali dilectionis vin-
culo, sed et totam ecclesiam in vni-
tate spiritus. Et ideo proprie schis-
matici dicuntur, qui propria spō-
te, & intentione se ab vnitate ec-
clesiae separāt, quae est vnitas prin-
cipalis. Nā vnitas particularis ali-
quorū adinuicem ordinatur ad
vnitatem ecclesiae, sicut compositio
singulorum membrorum in
corpore naturali ordinatur ad to-
tius corporis vnitatem. Ecclesiae
aut vnitas in duobus attenditur.
conuentione membrorum Ecce-
siae adinuicem, seu cōiocatione. &
iterum in ordine omnium mem-
brorum ecclesiae ad unum caput.
fm illud ad Col. 2. Inflatus sentis
carnis suae, & non tenens caput,
ex quo totum corpus per nexus,
& cōiunctiones subministratum
& cōstructum crescit in augmen-
tum Dei. Hoc aut caput est ipse
Christus, cuius vicem in ecclesia
gerit summus Pontifex. Et ideo
schismatici dicuntur, qui subesse
renunt summo Pontifici, & qui
mēbris ecclesiae ei subiectis com-
municare recusant.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd
diuisio hominis a Deo per pecca-
tum non est intenta a peccante,
sed præter intentionem eius acci-
dit ex inordinata conuersione ip-
sius ad commutabile bonum: &
iō nō est schisma, p se loquendo.

AD SECVDVM dicendum, qd non
obedire præceptis cum rebellio-
ne quadam, constituit schismatis
rōnem. Dico aut cum rebellionem,
cum & pertinaciter præcepta ec-
clesiae cōtemnit, & iudicium eius
subire recusat. Hoc autem non
facit quilibet peccator, vñdenon
omne peccatum est schisma.

AD TERTIVM dicendum, qd he-
resis, & schisma distinguunt fm
ea, quib. vtrumque per se, & dire-
cte opponit. Nā heresis p se oppo-
nit fidei, schisma aut per se oppo-
nit vnitati ecclesiastice charitatis.
Et ideo sicut fides, & charitas sūt
diuersae virtutes, quāuis quicū-
que caret fide, caret charitate: ita
et schisma, & haeresis sūt diuer-
sa vitia, quāuis quicumque est
hereticus, sit et schismaticus, sed
non cōuertitur. Et hoc est, quod
Hiero. dicit in epistola * ad Gala.
inter schisma, & haeresim hoc in-
teresse arbitror, qd heresis pene-
sum dogma hēt, schisma ab ecce-
siae separat. Et tñ sicut amissio cha-
ritatis est via ad amittendam fi-
dem, secundum illud 1 ad Timo.
1. A quibus quidam aberrantes. I.
a charitate, & alijs huiusmodi cō-
uersi sunt in vaniloquium: ita et

vnitate opponitur singulari fidelium esse relativum. esse parte vnus
num. ro. populi. ciuitatis, domus, ac per hoc dependentia apponit
vnicius a toto. Pars. n. quilibet a suo toto pendet. Hinc secundum
actionem & passionem modus, & regula habetur. Motetur siqui
dem fideles a spiritu sancto ad opera vite spiritualis. i. credere,

schisma est via ad haeresim. Vnde
Hier. * ibidem subdit, qd schisma a
principio aliqua parte potest intel
ligi diuersum ab haeresi. Ceterum
nullum schisma est, quod non sibi
aliqua haeresim confingat, vt re-
de ab Ecclesia recessisse videatur.

ARTICVLVS II.

*Utrum schisma sit grauius peccatum
infidelitate.*

AD SECUNDVM sic procedi-
tur. Videtur, quod schisma
grauius peccatum sit, quam infide-
litas. Maius enim peccatum gra-
uiori pena punitur, secundum il-
lud Deu. 25. Pro mensura peccati
erit & plagaru modus: sed pecca-
tum schismatis grauius inuenitur
punium, quam etiam peccatum in-
fidelitatis, siue idolatria. Legit. n.
Exo. 32. qd propter idolatriam sunt
aliqui humana manu gladio in-
terfecti: de peccato autem schisma-
tis legitur, Num. 16. Si nouam re-
fecerit Dns, ut aperiens terra os
suum deglutiat eos, & omnia q
ad illos pertinent, descendentiq;
uiuētēs in infernu, scietis qd bla-
phemauerunt dnm Deum. Decē
etiā Tribus, quae vitio schismatis
a regno Dauid recesserunt, sunt
grauius punita, vt habetur 4.
Reg. 17. ergo peccatum schismatis
est grauius peccato infidelitatis.
¶ 2 Præ. Bonu multitudinis est
maius & diuinius, qd bonu vnus,
vt patet p Philosophu * in 1. Ethic.
sed schisma est contra bonu multi-
tudinis. i. contra ecclesiasticā vni-
tatem: infidelitas autem est contra bo-
num particulare vnus, quod est
fides vnus hominis singularis. er-
go videtur, quod schisma sit gra-
uius peccatum, quam infidelitas.
¶ 3 Præ. Maiori malo mai' bonu
opponit, vt patet per Phil. * in 8.
Ethic. sed schisma opponitur cha-

re; & vnitas Ecclesiae est vnitas spiritualis, ideo attribuitur
amori spirituali, qui est charitas, non quod ista vnio sit charitas,
sed quia est effectus charitatis. Mouet. n. Spiritus sanctus per cha-
ritatem singulos fideles ad uolendum se esse partes vnus colle-
ctionis catholice, quam ipse viuificat, ac per hoc ad constituendū
vnam Ecclesiam catho-
licā. Verū effectus cha-
ritatis sunt duplexes,
quidā semp formati,
ut contritio: quidam
qui possunt esse infor-
mes, ut misereri, dare
elemosinā propter
Christum. Vnitas etiā
ecclesiastica licet sim-
pliciter sit formata,
sicut Ecclesia semper
est in gratia, ut tamen
est in hoc, uel illo,
potest esse informis.
Et propterea statuni-
tatem hanc esse effe-
ctū charitatis, & tam-
en possideri cū pec-
cato mortali. Et stat
aliquem nolle chari-
tatem esse in se, uel
in alio, & non esse
schismaticum, nisi ad
hoc deueniret, quod
nollet hunc effectum
charitatis esse, qui est
vnitas Ecclesiae. Et
tunc etiam esset di-
stinguendum: quia
aliud est nolle unita-
tem Ecclesiae esse, &
aliud est subtrahere
se animo ab unitate
Ecclesiae: sicut aliud
est, nolle fidem Chri-
sti esse: & aliud est,
non credere ea, quae
sunt fidei. Vtrobique
enim primū spectat
ad odium rerum spi-
ritualium: secundum
autem ad propria ui-
tia schismatis, & ha-
eresis. Ad id uero qd
de obedientia obicitur,
dicimus, qd nolle
permanere obedire
summo Pontifici, non
est schisma: sed nolle
subesse sibi ut capiti
totius Ecclesiae, est
schisma: sicut non
credere, est haeresis.
¶ Ad tertium autem
dubium dicitur, quod
contra unitatem Ec-
clesiae dupliciter cō-
tingit peccare. Pri-
mo secundum intel-
lectum, scilicet non
credendo Ecclesiam
esse unam capite, uel
uoluntate, & hoc dupliciter. Primo secundum intentionem. cum. i.
aliquis licet credat Ecclesiam esse unam, intendit tamen eius uni-
tatem destruere odio, uel irā concitatus in illam, uel Papam &c.
Secundo, secundum operis uoluntatem, cum scilicet aliquis uult
potius taliter se gerere, ac si non esset pars Ecclesiae, quam a pro-
posito desistere. Et hoc uidetur contingere his, qui praesumunt
synodos uniuersales congregare, uel congregatas, sed dissolu-
tas tenere. Et utroque modo schisma incurritur: sicut homici-
dium incurrit non solum qui directe intendit occidere, sed etiam
qui potius uult opus agere, unde mors hominis sequitur, quam
opus tale relinquere. Duplici autem distinctione opus est, ut per-
spiciatur, quomodo schisma tollit unitatem Ecclesiae. Altera est
de auferre secundum affectum, uel effectum: altera est de eo, a quo
aufertur, scilicet ab Ecclesia, uel a seipso. Schismaticus, n. secun-
dū affectū tollit unitatē ab ipsa Ecclesia: sicut odio habens Deū,
Secunda Secunda S. Thomae. N 4 tollit

ritati, quae est maior virtus, qd fides,
cui opponitur infidelitas, vt ex p-
missis patet. ergo schisma est gra-
uius peccatum, quam infidelitas.
SED CONTRA. Quod se habet
ex additione ad alterū, potius est
uel in bono, uel in malo: sed here-
sis se habet p additionē ad schis-
ma. addit. n. peruersum dogma,
vt patet ex auctoritate Hier. * su-
pra inducta. ergo schisma est mi-
nus peccatum, quam infidelitas.

RESPON. Dicendum, quod
grauitas peccati dupliciter potest
considerari. Vno modo secundū
suā speciem: alio modo sūm cir-
cūstantias. Et quia circūstantie
particulares sunt infinita, ita &
infinitis modis variari possunt,
eūm quaritur in cōmuni de duo-
bus peccatis quod sit grauius, in-
telligenda est quaestio de grauitate,
quae attenditur secundum ge-
nus peccati. Genus autem, seu species
peccati attenditur ex obiecto, sicut
ex supra dictis patet. Et ideo illud
peccatum, quod maiori bono cō-
trariatur, ex suo gñe est grauius,
sicut peccatum in Deum, quam
peccatum in proximum. Manifestum
est autē qd infidelitas est pecca-
tū cōtra ipsum Deū, sūm quod
in se est veritas prima, cui fides in-
nititur. Schisma autem est contra ec-
clesiasticā unitatē, quae est quod-
dā bonū participatū, & minus q
sit ipse Deus. Vnde manifestū est,
qd peccatū infidelitatis ex suo ge-
nere est grauius, qd peccatū schisma-
tis: licet possit cōtingere, qd aliqs
schismaticus grauius peccet, quā
quidam infidelis, uel propter ma-
iorem contemptum, uel propter
maius periculum quod inducit,
uel propter aliquid huiusmodi.

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod populo illi manifestū erat
iā per legē susceptā, quod erat v-
nus Deus, & qd nō erāt alii Dii co-
lēdi: & hoc erat apud eos p mul-
collectione, & hoc esset peccatū infidelitatis, secundum, secundum
uoluntatē, & hoc dupliciter. Primo secundum intentionem. cum. i.
aliquis licet credat Ecclesiam esse unam, intendit tamen eius uni-
tatem destruere odio, uel irā concitatus in illam, uel Papam &c.
Secundo, secundum operis uoluntatem, cum scilicet aliquis uult
potius taliter se gerere, ac si non esset pars Ecclesiae, quam a pro-
posito desistere. Et hoc uidetur contingere his, qui praesumunt
synodos uniuersales congregare, uel congregatas, sed dissolu-
tas tenere. Et utroque modo schisma incurritur: sicut homici-
dium incurrit non solum qui directe intendit occidere, sed etiam
qui potius uult opus agere, unde mors hominis sequitur, quam
opus tale relinquere. Duplici autem distinctione opus est, ut per-
spiciatur, quomodo schisma tollit unitatem Ecclesiae. Altera est
de auferre secundum affectum, uel effectum: altera est de eo, a quo
aufertur, scilicet ab Ecclesia, uel a seipso. Schismaticus, n. secun-
dū affectū tollit unitatē ab ipsa Ecclesia: sicut odio habens Deū,

Ar. p. ad
3. arg.
in epist. ad
Titum c. 3.
1. 2. q. 72. ar.
1. & q. 73. ar.
1. 2. & 4.

Ar. p. ad
3. arg.
in epist. ad
Titum c. 3.
1. 2. q. 72. ar.
1. & q. 73. ar.
1. 2. & 4.

Secunda Secunda S. Thomae. N 4 tollit